Lietas arhīva Nr. A42-00443-21/6
ECLI:LV:ADRJRIT:2021:0202.A420195520.2.S

**ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA**
**RĪGAS TIESU NAMS**

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2021.gada 2.februārī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese E.Apīne,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu SIA „Kaucmindes pils" pieteikumā par Valsts darba inspekcijas 2020.gada 30.aprīļa lēmuma Nr.2020-05-05/98 „par akta Nr.1200052020 par nelaimes gadījumu darbā apstrīdēšanu" atcelšanu.

**Aprakstošā daļa**

[1] Zemgales reģionālā Valsts darba inspekcija 2020.gada 28.februārī sastādīja aktu Nr.1200052020 par nelaimes gadījumu darbā (turpmāk – Akts) (*lietas 29.lapa*), kas notika 2019.gada 28.oktobrī a r /pers. A/ (turpmāk – cietušais) kā pieteicējas SIA „Kaucmindes pils" darbinieku nekustamajā īpašumā Kaucmindes pils, "Saulaine"-4, Saulaine, Rundāles pagasts, Rundāles novads.

Izskatot pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu, ar Valsts darba inspekcijas (turpmāk – VDI vai atbildētāja) 2020.gada 30.aprīļa lēmumu Nr.2020-05-05/98 „Par akta Nr.1200052020 par nelaimes gadījumu darbā apstrīdēšanu" (turpmāk – Lēmums) (*lietas 17.lapa*) nolemts atstāt negrozītu Aktu.

[2] Pieteikumā tiesai pieteicēja lūdz atcelt Lēmumu, uzskatot, ka konkrētais notikums neatbilst darba tiesisko attiecību pazīmēm un nav konstatējama darba vides faktoru ietekme, jo cietušais nav bijis pieteicējas darbinieks un cita veida nodarbinātības attiecības nav bijušas, līdz ar to pieteicēja arī nevar būt Akta subjekts.

VDI nav ņēmusi vērā, ka /pers. B/ ir cietušā māsa, līdz ar to ieinteresētā persona, lai attiecības starp pieteicēju un cietušo atzītu par darba tiesiskajām attiecībām, jo tas piešķir minētajai personai kā iespējamai tiesību pārņēmējai tiesības uz atlīdzību, kā arī tiesības pieprasīt civiltiesisko kompensāciju, līdz ar to /pers. B/ sniegtie paskaidrojumi ir vērtējumi kā apšaubāmi pierādījumi ar zemu ticamības pakāpi.

Inspekcija nav piešķirusi vērību /pers. B/ paskaidrojumos norādītam argumentam, ka cietušajam nav bijušas nekāda veida finansiālas attiecības ar pieteicēju, ko netieši pierāda /pers. B/ paskaidrojumos noteiktais par septembrī izmaksāto algu 75 EUR un oktobrī 50 EUR apmērā. Ņemot vērā, ka pieteicējas darbinieki /pers. C/ un /pers. D/ saņem darba atlīdzību darba līgumā noteiktā apjomā, kritiski vērtējama VDI loģika, nosakot, ka cietušais par darbu izpildi pie pieteicējas saņēmis algu minētajā apmērā.

Pieteicējas darbinieka /pers. D/ sniegto liecību patiesums un ticamība ir apšaubāma, jo viņš ir krievvalodīgi runājoša persona, kura ikdienā sazinās krievu valodā, nesaprotot valsts valodu, rezultātā nesaprotot Inspekcijas uzdoto jautājumu jēgu un nozīmi (šādu atziņu pauž pats liecinieks /pers. D/, kā arī otrs pieteicējas darbinieks /pers. C/). Par pierādījumiem atzīstamas likumā paredzētajā kārtībā iegūtas un noteiktā procesuālajā formā nostiprinātas ziņas par faktiem, nevis liecinošās personas sniegtais šo ziņu vērtējums. Inspekcijai bija pienākums pieaicināt pie liecības/paskaidrojuma sniegšanas tulku, vai rūpīgi izvērtēt apstākļus, kas norāda un nepārprotamu liecinieka piekrišanu informācijai, kas tiek iekļauta liecinieka liecībā vai pierakstītajos paskaidrojumus. Paraksta izmantošana liecības patiesuma apliecināšanai nav izprotama tikai formāli. Tulka nepieaicināšana šajā gadījumā ir vienlīdzības principa pārkāpums, jo daudzos citos gadījumos personām, kuras neprot latviešu valodu, tiek nodrošināts tulks, līdz ar to tām tiek sniegta iespēja pilnvērtīgāk izteikties un saprast procesa jēgu un mērķi. Minētais pārkāpj arī procesuālā taisnīguma principu, jo, tā kā netika nodrošināts tulks, netika nodrošināta iespēja izteikt savu viedokli pilnvērtīgi. Pieteicējas darbinieki vairākkārt ir pauduši sašutumu un apliecinājuši, ka VDI amatpersonām nelaimes gadījuma dienā sniegtie paskaidrojumi nav skaidri un saprotami, uzdotie jautājumi tikuši uzdoti agresīvā tonī, sagaidot konkrētas atbildes, kas normālos paskaidrojumu sniegšanas apstākļos, proti, neatrodoties šoka stāvoklī, liecības sniegšanas apstākļus nodrošinot, kas izslēdz iespēju sniegto liecību pierakstīt formā, kas ļauj pierakstīto tulkot divējādi, kā arī saņemot no intervētāja neitrālu un ne tendenciozu attieksmi pret izskatāmo jautājumu, iespējams tiktu formulēti un paskaidroti savādāk vai precīzāk, konkretizējot lietas ietvaros faktiskos apstākļus, izslēdzot iespējas sniegtās liecības faktu interpretācijai.

Jau kopš notikuma līdz nelaimes gadījuma izmeklēšanas beigām visos dokumentos, kā arī komunicējot telefoniski un klātienē ar pieteicējas valdes locekli, VDI amatpersonas paudušas nepārprotamu viedokli un nostāju, ka pieteicēja ir vainojama nelaimes gadījumā, jo VDI ieskatā cietušais ir bijis darba tiesiskās attiecībās ar pieteicēju. Saņemot paskaidrojumus no pieteicējas darbiniekiem un /pers. E/, VDI ir izrādījusi savu subjektīvu viedokli jau pirms izmeklēšanai nozīmīgu pierādījumu (liecību) saņemšanas un izmeklēšanas uzsākšanas brīdī attiecībā pret izmeklējamo jautājumu. Šādi pārkāpumi aizskar pieteicējas tiesības uz taisnīgu procesa gaitu, jo daļa lietā esošo pierādījumu (personu liecības) nav ticamas un pieļaujamas, jo liecības sniedza personas, kas nesaprot valsts valodu, VDI uzdoto jautājumu un skaidrojumu jēgu un būtību.

Lietā nepastāv pierādījumi, kas tieši vai netieši pierādītu jebkādu formas saziņu starp pieteicēju un cietušo (rīkojumi, līgumi, cita veida vienošanās, e-pasta sarakstes, vēstules, telefoniska saziņa, saziņa jebkāda rakstura sociālās saziņas vietnēs, sapulces, un/vai cita veida komunikācija), kas norāda, ka iztrūkst pazīmes, kas pierādītu, ka darbinieks jebkādā veidā ir pakļāvies darba devēja noteiktai darba kārtībai, rīkojumiem. Pazīme attiecībā uz vienošanos par darba samaksu ir apšaubāma, jo paskaidrojumos norādītās summas izcelsmes pamatojums un apmērs nav viennozīmīgi attiecināms uz darba tiesiskajām attiecībām. Pieteicēja nav devusi piekrišanu cietušajam uzsākt darbu, nepārtrauktas tiešas kontroles neesamība no pieteicējas valdes

puses nevar prezumēt to, ka cietušajam būtu darba tiesiskās attiecības ar pieteicēju. Analoģiski kā ar procesā iesaistīto personu /pers. E/, kas atradās būvobjektā nelaimes gadījuma brīdī, un ar kuru pieteicējai nav un nekad nav bijušas darba tiesiskās attiecības. Ne cietušais, ne /pers. E/ nebija pakļauti pieteicējas noteiktai darba kārtībai un pieteicējas kā darba devējas rīkojumiem. Negadījuma rašanās brīdī būvobjektā atradās trešā persona /pers. E/, kurš ir pilna laika darba tiesiskās attiecībās ar Rundāles novada pašvaldību kā elektroinženieris. VDI nav cēlusi iebildes par /pers. E/ neoficiālu nodarbināšanu pie pieteicējas. VDI nav devusi skaidrojumu, ar ko /pers. E/ atrašanās būvobjektā būtu atšķirīga no cietušā atrašanās būvobjektā negadījuma dienā.

VDI nav vērtējusi pieteicējas argumentus par tās nostāju pret alkohola lietošanu darba laikā darba pienākumu veikšanai un cietušā izteikti smago alkoholisko vielu koncentrāciju asinīs negadījuma dienā.

Pieteicējai nav zināms, kura rīkojumiem un noteiktajai kārtībai cietušais un /pers. E/ pakļāvās, bet, iespējams, ka viņi būvobjektā atradās pēc /pers. C/ un/vai /pers. D/ privātās iniciatīvas, kura nebija saskaņota ar pieteicējas atbildīgajām personām.

Par darba tiesisko attiecību neesamību ar cietušo norāda, arī tas, ka par /pers. C/ un /pers. D/ kā pieteicējas darba ņēmējiem Valsts ieņēmumu dienestam paziņots, jo ar viņiem ir tikušas nodibinātas darba tiesiskās attiecības, ko apliecina darba līgumi. Savukārt par cietušo kā par pieteicējas darba ņēmēju Valsts ieņēmumu dienestam nav paziņots, jo ar viņu nav tikušas nodibinātas darba tiesiskās attiecības, ko apliecina fakts, ka ar viņu nav ticis noslēgts darba līgums, kā arī nav tikušas veidotas citas formas nodarbinātības attiecības. Pieteicējai nebūtu pamata nepieņemt cietušo darba tiesiskajās attiecībās, jo pieteicējai ir mikrouzņēmuma nodokļa maksātāja statuss, kas atšķiras no vispārējā darbaspēka nodokļa sloga, būtiski to samazinot.

VDI nav sniegusi viedokli jautājumā par pieteicējas nodokļu maksāšanas režīmu, kas visu 2019.gadu atbilst mikrouzņēmuma nodokļa maksātāja statusam. Šāds apstāklis netieši pamato pieteicējas argumentu, proti, izteikts loģikas un lietderības (ekonomisko apsvērumu) trūkums VDI nostājā. Veikt darba izpildītājam norēķinus skaidrā naudā kā nereģistrētam darbiniekam ir dārgāk kā veikt norēķinus personai oficiāli kā mikrouzņēmuma nodokļa maksātāja darbiniekam.

VDI nav konstatējusi nevienu pazīmi būvobjektā, kas norādītu, ka cietušajam būtu konstatējama saistība ar pieteicējas darba vidi būvobjektā, līdz ar to Darba aizsardzības likuma, Ministru kabineta 2014.gada 18.marta noteikumu Nr.143 „Darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā", Ministru kabineta 2010.gada 10.augusta noteikumu Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos" un Ministru kabineta 2007.gada 2.oktobra noteikumu Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība" normas nav piemērojamas.

Nelaimes gadījums notika pieteicējas teritorijā, personai, kura nav tikusi nodarbināta, atrodoties šajā teritorijā smagā alkohola reibumā, neievērojot norādes, ka nepiederošām personām aizliegts ieiet būvobjektā un atrasties tā tuvumā. Personisku vai citu motīvu vadīta persona veica pieteicējas nesankcionētas darbības, kā rezultātā iestājās nāve. Tā kā nelaimes gadījums nav noticis darbā vai faktiskās nodarbinātības attiecību ietvaros, tad tas nav vērtējams kā darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

VDI nav ņēmusi vērā, ka vēsturiski pieteicējs ir pārtraucis darba tiesiskās attiecības ar darbinieku /pers. I/ par atrašanos darba vietā smagā alkohola reibumā, kas uzskatāmi demonstrē pieteicējas attieksmi pret alkoholisko vielu lietošanu darba vietā un/vai darba laikā.

Trešās personas no pieteicējas puses nav aicinātas, ko pamato /pers. E/ skaidrojumos norādītais, ka atrodas būvobjektā negadījuma brīdī tikai pateicoties radnieciskām attiecībām ar pieteicējas darbinieku /pers. C/, un kuru pieteicējas valdes loceklis nepazīst, un ar kuru nekad nav komunicējis.

Atsaucoties uz privātpersonu tiesību ievērošanas principu, pieteicēja norāda, ka, veicot cietušā nelaimes gadījuma izmeklēšanu, VDI izteikti virspusēji un kļūdaini jau uzsākot izmeklēšanu kopš 2019.gada 28.oktobra izteikusi un uzstājusi uz pieņēmumu par darba tiesisko attiecību esamību starp pieteicēju un cietušo, ko pamato VDI paskaidrojumos no pieteicējas darbiniekiem identiski iekļautie formālie teikumi sava jau sākotnēji izteiktā pieņēmuma nostiprināšanai lietā esošajos dokumentos, kā arī principiāla pieteicējas viedokļa pilnīga ignorance, kas izpaužas formālā atziņā par pieteicējas viedokļa subjektīvo pusi, radot pieteicējai jautājumu par pieteicējas viedokļa uzklausīšanu un procesuālo ekonomiju, norobežojoties no jebkura pieteicējas argumenta un paustajiem loģikas apsvērumiem.

[3] Paskaidrojumā tiesai (*lietas 97.lapa*) atbildētāja pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem.

Atbildētājas ieskatā pieteikuma argumenti norāda uz pieteicējas nolūku izvairīties no iespējamās atbildības. Lietā netika noskaidrots, kā arī nebija nepieciešams noskaidrot, cik dienas vai stundas cietušais ir veicis darbu pie pieteicējas pirms notikušā nelaimes gadījuma darbā, par ko ir saņēmis /pers. B/ paskaidrojumā norādītās naudas summas, līdz ar to nav objektīvi vērtēt un salīdzināt /pers. A/ izmaksātā atalgojuma apmēru ar citiem darbiniekiem izmaksātajām naudas summām. Izmeklējot nelaimes gadījumu darbā, svarīgi ir konstatēt, ka cietušais veica darba pienākumus, tieši notiekot nelaimes gadījumam, nevis konstatēt darba pienākumu veikšanu bez darba līguma noslēgšanas rakstveidā citā laika periodā, kas būtu vērtējams administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros.

Pārmetums VDI par tulka nepieaicināšanu nav pamatots, jo /pers. D/ ir sniedzis paskaidrojumu par faktiskajiem apstākļiem nelaimes gadījuma dienā un ar savu parakstu apliecinājis, ka sniegtā informācija pēc /pers. D/ vārdiem pierakstīta pareizi. Turklāt no paskaidrojuma satura nav pamata secināt, ka /pers. D/ nav sapratis Zemgales reģionālās VDI amatpersonas uzdoto jautājumu būtību, līdz ar to nav pamata apšaubīt minētās personas sniegto ziņu patiesumu.

Atbilstoši sniegtajiem paskaidrojumiem lietā tika konstatēts, ka cietušais jau apmēram mēnesi veica darbus būvobjektā, līdz ar to pieteicējas arguments par to, ka cietušais nelaimes gadījuma dienā atradies būvobjektā un veicis darbus nejauši, ir nepamatots.

Pieteicējas nostājas pret alkohola lietošanu darba laikā vērtēšanas sakarā atbildētāja skaidro, ka nelaimes gadījuma izmeklēšanā šādi fakti, kuri nav tieši saistīti ar notikušo nelaimes gadījumu, nav jāanalizē. Papildus atbildētāja norāda, ka izmeklēšanas gaitā tika konstatēts, ka nelaimes gadījums nav tiešā cēloņsakarībā ar to, ka cietušajam ir konstatēts alkohola reibums.

[4] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 112.$^{1}$ panta pirmajai un ceturtajai daļai lieta tiek skatīta rakstveida procesā.

**Motīvu daļa**

[5] Ar Lēmumu atstāts negrozīts Akts, kurā norādīts, ka nelaimes gadījums ar cietušo ir darba vides faktoru iedarbības rezultāts, kam pieteicēja nepiekrīt, jo cietušais nav bijis darba attiecībās ar pieteicēju, tāpēc nelaimes gadījums nevar būt darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

Saskaņā ar lietā esošiem pierādījumiem cietušais ir gājis bojā 2019.gada 28.oktobrī, Kaucmindes pils teritorijā. Tā kā VDI kompetencē ir nelaimes gadījumu izskatīšana, kas saistīti ar darba attiecībām, bet pieteicēja noliedz darba attiecību pastāvēšanu ar cietušo, primāri ir pārbaudāmi pierādījumi, kas attiecināmi uz darba tiesisko attiecību konstatēšanu un ar ko pamatots Lēmums.

[6] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējai un cietušajam nebija rakstveidā noslēgts darba līgums. Tāds lietā nav iesniegts un uz darba attiecību neesamību pieteicēja VDI norādījusi vairakkārt savos iesniegumos *(lietas 70., 72., 73.lapa)*. Neskatoties uz minēto, VDI ir analizējis tiesību normas, nonākot pie apsvērumiem, kas skar darba tiesisko attiecību pastāvēšanu arī bez rakstveidā noslēgta darba līguma. Pārbaudot tiesību normu piemērošanu un interpretāciju šajā jautājumā, tiesa to atzīst par pareizu, proti, lai arī Darba likuma 40.panta pirmā daļa noteic, ka "darba līgums slēdzams rakstveidā pirms darba uzsākšanas", minētā likuma 41.panta otrā daļa noteic, "ja darbinieks un darba devējs vai vismaz viena no pusēm ir uzsākusi veikt nolīgtos pienākumus, rakstveida formai neatbilstošam darba līgumam ir tādas pašas tiesiskās sekas kā rakstveidā izteiktam darba līgumam". Tas nozīmē, ja cietušais ir uzsācis pielīgto darbu izpildi, tad arī neesot līguma rakstveida formai, darba attiecības atzīstamas par nodibinātām. Tā kā sakarā ar cietušā nāvi nav iespējama tā tiesību realizācija saskaņā ar Darba līguma 41.panta pirmo daļu, kas noteic, "ja, noslēdzot darba līgumu, nav ievērota tā rakstveida forma, darbiniekam ir tiesības prasīt darba līguma izteikšanu rakstveidā. Šai nolūkā darbinieks var izmantot jebkurus pierādījumus, kas attiecas uz darba tiesisko attiecību pastāvēšanu un šo attiecību saturu", tad pamatota ir atbildētājas veiktā pārbaude un vērtēšana pār šo apstākli apjomā, kas nepieciešama administratīvā akta izdošanai.

Lēmumā atbildētāja pamatoti ir pievērsusies Darba likuma 28.panta otrās daļas interpretācijai, kas noteic darba tiesisko attiecību saturu, proti, "ar darba līgumu darbinieks uzņemas veikt noteiktu darbu, pakļaujoties noteiktai darba kārtībai un darba devēja rīkojumiem, bet darba devējs — maksāt nolīgto darba samaksu un nodrošināt taisnīgus, drošus un veselībai nekaitīgus darba apstākļus", norādot, ka nepieciešamās pazīmes šo attiecību identificēšanai ir konkrēta darba veikšana, darba kārtības esība un pakļaušanās tai, atalgojums, darba izpildes uzsākšana no darbinieka puses. Tiesas vērtējumā minētās pazīmes ir pamatoti identificētas no VDI puses un atzīstamas par pareizām, jo atbilst normas saturam un jēgai. Tātad, ja darba devējs un darbinieks nenoformē darba līgumu rakstveidā, darba tiesiskās attiecības var tikt konstatētas, ja minēto apstiprina pierādījumi. Savukārt attiecībā uz pierādīšanas līdzekļu izvēli likumdevējs nav noteicis kritērijus, kā arī nav tos ierobežojis, tamdēļ ir pārbaudāmi VDI iegūtie pierādījumi un izdarītie secinājumi.

Kā redzams no Lēmuma, tad pamatā atbildētāja ir izdarījusi secinājumus par darba tiesisko attiecību pastāvēšanu, analizējot personu paskaidrojumus, pret ko iebilst pieteicēja, norādot, ka /pers. B/ ir cietušā māsa, tāpēc materiāli ieinteresēta atzīt, ka darba tiesiskās attiecības ir pastāvējušas. Savukārt /pers. D/ ir krievvalodīgi runājošs, tāpēc nav sapratis uzdoto jautājumu jēgu un nozīmi, tāpēc inspekcijai bija pienākums nodrošināt tulku, vai rūpīgi pārliecināties, vai informācijai, kas ietverta paskaidrojumos, ir piekrišana. Minētās atziņas izriet no analogām personu tiesībām kriminālprocesā, un pieteicēja saskata, ka iegūtie paskaidrojumi nav pieļaujami.

Vispirms norādāms, ka pieteicēja nekonsekventi paskaidrojumos lieto jēdzienus "liecinieks", "liecība", "paskaidrojumi", attiecīgi piemērojot VDI iegūtajām ziņām prasības, kas skar liecību iegūšanas kārtību. Kā izriet no lietā esošajiem paskaidrojumiem, tad personas, kas ir bijušas notikuma vietā, ir sniegušas paskaidrojumus VDI, nevis ieguvušas liecinieku statusu un attiecīgi realizējušas kādas procesuālās tiesības administratīvajā procesā. Ar minēto tiesa norāda, ka, lai arī liecībai un paskaidrojumam procesuāli ir dažāds tiesiskais regulējums, tās abas ir pierādīšanas līdzekļi un vienlīdz izvērtējamas, ievērojot Administratīvā procesa likuma 154.panta norādījumus. Savukārt jautājums par paskaidrojumu sniegušās personas tiesību apjomu ir vērtējams kopsakarā ar šīs personas statusu.

Valsts darba inspekcijas likuma 5.panta otrā daļa noteic VDI tiesības gan iegūt paskaidrojumus, gan iztaujāt darbiniekus, gan veikt notikuma vietas apskati, kas nozīmē, ka VDI darbinieki 2019.gada 28.oktobrī notikuma vietā ir rīkojušies savas kompetences ietvaros un šāda pierādījumu iegūšanas procedūra ir pieļaujama. Turklāt, kā redzams no Lēmuma, tad VDI ir vērtējusi visus iegūtos pierādījumus kopsakarā, izdarot secinājumu par darba tiesisko attiecību pastāvēšanu. Līdz ar to tiesa veiks pārbaudi pār iegūto paskaidrojumu saturu un to novērtēšanu.

[7] Pieteicēja ir vairakkārt norādījusi, ka tās darbinieki bija tikai divi – /pers. C/ un /pers. D/. Minētās personas, kā liecina pierādījumi, ir bijušas notikuma vietā un sniegušas savus paskaidrojumus.

Darba attiecību pastāvēšanu starp pieteicēju un /pers. C/ apstiprina 2019.gada 8.maija darba līgums Nr.KP19-03.1. *(lietas 83.-85.lapa)* ar pielikumu par konfidencialitātes vienošanos *(lietas 86.lapa)*.

VDI /pers. C/ 2019.gada 28.oktobrī ir paskaidrojis, ka strādā objektā no 2019.gada 2.maija un darbu vadītājs ir /pers. N/. Cietušais sāka strādāt no 9.septembra. Kopā veikuši konstrukciju demontāžas darbus, jaucot nost vecās konstrukcijas, izvedot būvgružus. Pāris nedēļas iepriekš /pers. N/ devis uzdevumu veikt sijas nomaiņu E korpusā. Darbu darījuši trijatā – /pers. C/, /pers. D/ un cietušais. Darbu sākuši ap plkst.8.00. /pers. C/ pasaucis palīgā savu znotu /pers. E/, jo bija nepieciešama palīdzība sijas uzstādīšanā. /pers. D/ atradās uz sastatnēm, /pers. C/ atradies virs otrā stāva griestiem un ar mehānisko vinču veicis sijas nolaišanas darbus, vadot būvkonstrukciju līdz nepieciešamajam līmenim. Ap plkst.10 sija nedaudz iesprūda un cietušais teica, ka palīdzēs, un ar /pers. E/ sākuši kāpt augšup. Kāpnes bija senlaicīgas. Kad cietušais bija nokļuvis līdz augšējai daļai, tās lūza un cietušais nokrita zemē no 3,27 m augstuma. Nokritusī konstrukcija bija uzkritusi uz ķermeņa. Viņam bija pārsista piere. Noskrējis lejā, izvilkuši cietušo ārā un teicis, lai /pers. E/ sauc "ātros". Trijatā iecēluši cietušo ķerrā un aizveduši līdz malkas šķūnim, izcēluši un nolikuši uz zemes. Cietušais vēl elpojis un vaidējis. Kad ieradās ātrās medicīniskās palīdzības brigāde, plkst.10.21 tā konstatēja cietušā nāvi. Pirms tam zvanījis /pers. N/ un informējis, uz ko tas atbildējis, ka būs problēmas. [..]. Darba uzdevumus deva telefoniski, tad /pers. C/ tos nodevis tālāk cietušajam un /pers. D/ *(lietas 50.-51.lapa)*.

No personas paskaidrojuma redzams, ka tas sniegts notikuma dienā, kad notikušais ir atmiņā un persona, kas nav ieinteresēta, citastarp, sniedz vispusīgu situācijas atspoguļojumu, nedalot faktus – slēpjamie un atklājamie. Tiesa nekonstatē no paskaidrojuma satura apstākļus vai citus pierādījumus, ka kāds /pers. C/ ir piespiedis pateikt vai parakstīt ko tādu, kas neatbilst patiesībai. Pirmkārt, tiesas ieskatā nav konstatējami apstākļi, kas VDI darbiniekiem būtu bijis iemesls būt ieinteresētiem un noformēt notikumu objektā kā nelaimes gadījumu darbā bez pamata, jo jebkurā gadījumā notikums, kas beidzies ar cietušā nāvi, tiktu izmeklēts kriminālprocesa ietvaros. Nav apstākļu, kas liecinātu, ka kādam no atbildētājas darbiniekiem būtu personiska interese, pazīšanās vai nepatika pret pieteicēju, kas būtu pamats sagatavot neatbilstošu informāciju un to pasniegt, liekot darbiniekiem par to parakstīties. Otrkārt, šādi apstākļi nav konstatējami arī attiecībā uz /pers. C/, kurš bija notikuma vietā un kurš ir darba attiecībās ar pieteicēju. Turklāt jānorāda, ka /pers. C/ nevis vienkārši pasaka, ka cietušais ir strādājis, bet norāda, ka viņš objektā sāka strādāt 9.septembrī, proti, norāda konkrētu datumu. Turklāt arī paskaidrojuma tekstā min cietušo kā darba kolēģi – "darbus darījām trijatā", /pers. N/ man, /pers. D/ un "cietušajam izsniedza galvas aizsargķiveres", darba uzdevumus deva /pers. N/ "un es mutiski pastāstīju" cietušajam un /pers. D/ *(sk. paskaidrojumu)*. Nav ticams, ka persona šādu informāciju izdomātu, ja cietušais būtu vienkārši ienācis objektā paskatīties vai palīdzēt, kā tika aicināts /pers. E/. Turklāt /pers. C/ paskaidrojums saskan ar otra darbinieka – /pers. D/ – paskaidrojumu, kurš arī norāda uz apstākļiem, ka cietušais objektā ir strādājis no septembra.

Darba attiecību pastāvēšanu starp pieteicēju un /pers. D/ apstiprina 2019.gada 12.jūnija darba līgums Nr.KP19-06.1. *(lietas 80.-82.lapa).*

/pers. D/ 2019.gada 28.oktobrī paskaidroja, ka strādājis pie pieteicējas no 2019.gada jūnija. Cietušais veica darbu objektā no septembra. /pers. D/, /pers. C/ un cietušais atnākuši uz darbu ap plkst.8.00, sagatavojušies darbiem, paņēmuši instrumentus, /pers. C/ pieskrūvējis vinču pie dēļa un uznesis, uzliekot uz bēniņu sijām. Ap plkst.9.30 uz objektu atbraucis /pers. E/, kas ir /pers. C/ radinieks. Bija jāievieto jaunā sija sienā. /pers. D/ uzkāpis uz koka torņa un regulējis siju, lai ievietotu vienu galu sienas caurumā. /pers. C/ bija uzkāpis pie vinčas, cietušais bija uzkāpis pa kāpnēm, lai ievietotu otru sijas galu caurumā. /pers. D/ stāvējis ar seju pret caurumu sienā un /pers. C/ darbojās pie vinčas. Pēkšņi bija dzirdams troksnis un, kad apgriezies, redzējis, ka cietušais bija nokritis zemē un zem viņa atradās nolūzis trepju posms. /pers. E/ izvilka cietušo ārā un nolika pussēdus. /pers. E/ izsauca

medicīnisko palīdzību. /pers. D/ ar /pers. C/ ielikuši cietušo ķerrā un aizveduši pie šķūnīša. Kad pienācis /pers. E/, palīdzējis izcelt. Nobijušies, ka būs problēmas, tādēļ aizveduši pie šķūnīša *(lietas 48.-49.lapa)*.

Arī šis paskaidrojums ir sniegts notikuma dienā, kad persona visbiežāk nav sagatavojusies kaut ko sagrozīt vai noklusēt. Turklāt nav ziņu, ka /pers. D/ būtu ieinteresēts kādā veidā sniegt ziņas par labu cietušajam (vai tā radiniekiem) vai kaitēt darba devējam.

Attiecībā uz pieteicējas norādīto, ka persona nav sapratusi, kas tiek jautāts, un nav pārliecinājusies, kas ticis paskaidrojumā uzrakstīts, jo nepārvalda valsts valodu, tad tie nav apstiprināti ar pierādījumiem, tostarp, par darbinieku sašutumu par VDI darbinieku rīcību vai attieksmi. Kā tiesa jau norādīja, VDI darbinieki pildīja savas funkcijas un darbības veica kompetences ietvaros. Kritiski vērtējams, ka VDI darbinieks nebūtu sapratis, ka /pers. D/ tiktāl nepārvalda valsts valodu, ka nesaprot, kas tiek jautāts un nesaprot, ko pats paskaidro. Kā liecina paskaidrojuma saturs, tad tā ir vispārīga informācija, kura balstās uz to, ka viņš strādājis kopā ar cietušo un /pers. C/, kā arī zina, ka cietušais objektā ir no septembra. VDI pamatoti norāda, ka persona pašrocīgi ir uzrakstījusi, ka "pēc maniem vārdiem pierakstīts pareizi" un parakstījusies *(lietas 49.lapa),* proti, tas ir ticis darīts labprātīgi, pilngadīgai, rīcībspējīgai personai. /pers. D/ nav bijis ne aizdomās turamais, ne vainīgais, viņš ir tikai persona, kura pastāsta VDI darbiniekam par notikušo. Ja VDI darbiniekam būtu aizdomas, ka persona nesaprot, ko tai jautā, vai persona lūgtu tulka palīdzību, nav iemesla pieņemt, ka tāds netiktu nodrošināts. Vēl jo vairāk tamdēļ, ka VDI ir ieinteresēti objektīvu pierādījumu iegūšanā. To, ka VDI darbiniekiem nav konstatējamas savas intereses šajā lietā, tiesa jau norādīja.

Papildus būtu norādāms, ka tajā brīdī, kad VDI izjautāja darbiniekus, dokumenti vēl nebija atbildētājai iesniegti un nebija zināmi. Tas nozīmē arī to, ka VDI nebija zināms, ka nav darba līguma ar cietušo, proti, nav pamata uzskatīt, ka VDI būtu rakstījis paskaidrojumos kaut ko tādu, ko pieteicējas darbinieki neteica, lai par katru cenu pierādītu darba attiecības, un, atgriežoties pie iepriekšteiktā, nav saskatāms pamats VDI pārņemt nelaimes gadījuma izmeklēšanu, ja cietušā persona nav darbinieks, jo jebkurā gadījumā tā būtu Valsts policijas kompetence. Tādējādi nav pamata atzīt, ka šie paskaidrojumi ir nepieļaujami un nav izmantojami administratīvā akta pamatošanai.

Salīdzinājumā ar darbinieku paskaidrojumiem tieši pieteicēja (valdes loceklis) ir ieinteresēts izvairīties no atbildības, kas šajā sakarā, atzīstot darba attiecības un pārkāpumus darba vides drošības un aizsardzības jautājumos, ir plaša gan attiecībā uz nelegālo nodarbinātību, gan jautājumā par darba aizsardzības prasību neievērošanu, kas, iespējams, tieši novedis pie cietušā nāves, un tamlīdzīgi. Tas apstāklis, ka cietušajam nav noslēgts darba līgums vai vismaz par tāda esību nav paziņots Valsts ieņēmumu dienestam, bet pārējiem darbiniekiem tāds ir, nav absolūts pamats izslēgt darba attiecību pastāvēšanu arī ar cietušo, vēl jo vairāk, Darba likuma 41.panta otrās daļas kontekstā, kā arī ievērojot cietušā māsas /pers. B/ paskaidrojumus.

Tiesas ieskatā ir jāņem vērā, ka /pers. B/, lai arī ir cietušā radiniece, savus paskaidrojumus ir sniegusi vēlāk, tie pieņemti 2019.gada 19.novembrī, kad pārējās personas jau bija paskaidrojumus sniegušas, norādot uz darba attiecību pastāvēšanu jau pirms /pers. O/. Turklāt arī /pers. B/ neuzstāj uz darba līguma esamību un saturiski paskaidrojums nav tāds, kas liecinātu par tendenciozu vēlmi pierādīt darba attiecības, tas vienkārši stāsta par apstākļiem, kas skar cietušo un attiecas uz notikumu, kurā cietušais gājis bojā.

/pers. B/ ir paskaidrojusi, ka brālis (cietušais) stāstījis, ka no septembra strādājis Saulainē, Kaucmindes pilī. Teicis, ka priekšnieks ir jauns vīrietis Roberts, kurš solījis noslēgt līgumu. 23.oktobrī brālis izstājies no bezdarbniekiem, jo teicis, ka /pers. N/ ir paņēmis dokumentus, lai sagatavotu līgumu. Teicis, ka priekšnieks atbraucot reti, visus darbus vada /pers. C/, esot atbildīgais un arī ar priekšnieku sazvanās. Viņš arī kladē rakstot nostrādātās darba stundas un ziņojot priekšniekam. Pēc brāļa teiktā /pers. C/viņam izmaksājis septembrī algu 75 euro un oktobrī 50 euro. Naudu devis /pers. N/. Brālis arī stāstījis, ka strādā būvobjektā Kaucmindes pils kopā ar Juri un Sergeju. Sākumā veikuši ēkas attīrīšanu no būvgružiem un atkritumiem, vēlāk veikuši remontdarbus *(lietas 118.-119.lapa)*.

Kopumā saturiski arī šī persona paskaidro, ka cietušais strādājis pie pieteicējas no septembra. Turklāt papildus min, ka 23.oktobrī brālis izstājies no bezdarbniekiem, lai tiktu noformēts darba līgums. Lai arī par atalgojumu un tā summām norāda tikai /pers. B/, kontekstā ar citu pieteicējas darbinieku paskaidrojumiem, tiesas ieskatā VDI pamatoti ir konstatējis darba attiecības, jo persona strādāja objektā no septembra mēneša un pildīja uzdevumus, kas tai tika doti. Kritiski vērtējama iespēja, ka nepatiesas ziņas sniedz visi paskaidrojumus sniegušie, kā arī tas, ka cietušais altruistisku motīvu vadīts septembrī un oktobrī devās uz objektu un veica neuzdotus darbus, par to nesaņemot algu. Līdz ar to VDI pamatoti priekšroku dod personu, nevis pieteicējas paskaidrojumiem, kas ir ar tiem pretrunā.

Pieteicēja citastarp ir pieļāvusi iespēju, ka cietušais nepamatoti atradies objektā, kā tas ir attiecībā uz /pers. E/, kuram nav darba attiecību ar pieteicēju, taču tas arī attiecībā uz /pers. E/ netiek noliegts. Par /pers. E/ atrašanos objektā sakrīt pārējo personu paskaidrojumi, ka /pers. E/ aicināts palīgā, balstoties uz radniecības attiecībām ar /pers. C/, viena darba izpildei dienā, kad bija jāiestiprina ēkā sija. Tiesa nekonstatē pārkāpumu tajā, ka atbildētāja nav padziļināti analizējusi /pers. E/ atrašanās iemeslus objektā, salīdzinot to ar cietušā situāciju, jo neviena no personām jau sākotnēji nav norādījusi, ka /pers. E/ tur strādā, kā tas ir bijis attiecībā pret cietušo, un Lēmumā ietvertie VDI apsvērumi ir pareizi par to, ka šis apstāklis nav tāds, kas tieši attiecināms uz nelaimes gadījuma apstākļiem.

Lai arī /pers. E/ nav darba attiecībās ar pieteicēju un tas arī netiek apgalvots, šīs persona ir sniegusi paskaidrojumus, jo atradusies notikuma vietā 2019.gada 28.oktobrī un iesaistījusies cietušā glābšanā.

/pers. E/ ir paskaidrojis, ka ap plkst.9.00 viņam zvanījis sievastēvs /pers. C/ un lūdzis atbraukt palīdzēt uz Kaucmindes pili, kur viņš strādājis kopā ar cietušo un /pers. D/. Palīdzību vajadzējis, lai ēkas sienā ievietotu siju, ko trijatā nav varējuši izdarīt. Kad /pers. E/ atbraucis, cietušais, /pers. C/ un /pers. D/ atradušies ēkā. /pers. C/ uzkāpis līdz bēniņu sijām, kur bija piestiprināta vinča, pie kuras bija piestiprināta sija, kura bija jāievieto sienā. /pers. D/ atradies uz koka torņa, cietušais uzkāpis pa vītņu kāpnēm augšā. Darbs vēl īsti nebija uzsākts, kad pēkšņi trepju daļa, uz kuras stāvēja cietušais, nolūzusi un nokritusi uz zemes. /pers. E/ noskrējis lejā, noņēmis no cietušā tam uzkritušo kāpņu konstrukcijas daļu, paņēmis cietušo aiz padusēm un izvilcis no ēkas, novietojot pussēdus pie ēkas. Cietušais bijis pie samaņas, viņam asiņojusi piere. Tad zvanījis cietušā māsai, kura teikusi, lai sauc ātro palīdzību. Plkst.9.55 izsaucis ātro palīdzību. Staigājis pa teritoriju un redzējis, ka viens no darbiniekiem cietušo ķerrā aizstumj līdz šķūnīša, apm. 100 m tālāk. Piegājis klāt un kopā ar /pers. C/ un /pers. P/ izcēluši cietušo un nolikuši zemē. Kad pēc brīža ieradusies neatliekamā palīdzība, tā konstatēja cietušā nāvi. /pers. E/ norādīja, ka viņam ir zināms, ka cietušais, /pers. C/ un /pers. P/ strādājuši objektā vairāk kā mēnesi. Uz objektu pats atbraucis pirmo reizi, jo palūdzis sievastēvs *(lietas 46.-47.lapa)*.

Vērtējot personas paskaidrojumus, nav konstatējami apstākļi, kas būtu pamats pieņēmumam, ka tie ir nepatiesi. Lai arī /pers. E/ ir radniecības attiecības ar /pers. C/ (svainība), nav konstatējama saistība ar pieteicēju, vēlme tai kaitēt, vai arī sniegt nepatiesas ziņas par labu cietušā radiniekiem, un arī šis paskaidrojums netieši norāda uz to, ka cietušais ir bijis darba attiecībās, jo /pers. E/ norādījis, ka viņam ir zināms, ka cietušais ir strādājis objektā, bet nav norādījis to attiecībā uz sevi. Tāpēc pieteicējas iebildes par līdzīgu situāciju nav pamatotas, jo neviena persona neidentificē /pers. E/ kā darbinieku, kā tas ir attiecībā uz cietušo.

Ievērojot, ka personu paskaidrojumi, nekonstatējot to ieinteresētību sniegt nepatiesas ziņas, sakrīt jautājumā par nodarbinātības konstatēšanai nepieciešamajiem apstākļiem un apstiprina, ka cietušais pildījis konkrētus darbus pieteicējas interesēs (objektā), pakļāvies darba devēja rīkojumiem (ko tam kā palīgdarbu veicējam nodeva /pers. C/, kurš tos saņēma no /pers. N/), ievērojis darba kārtību (ieradušies ap plkst.8.00 un uzsākuši darbu), turklāt uzsācis darba pienākumu izpildi ne vien notikuma dienā, bet 2019.gada septembrī, tad tiesas ieskatā VDI pamatoti ir konstatējusi, ka cietušais bija darba attiecībās ar pieteicēju un pieteicēja ir atzīstama par cietušā darba devēju notikuma vietā un laikā. Attiecībā uz atalgojumu norādāms, ka VDI Lēmumā

ietvertie secinājumi par to, ka šī pazīme nav izšķiroša *(lietas 20.lapa),* ir pareizi, jo pretējā gadījumā ikreiz, kad darba devējs neveiks samaksu darbiniekam, darba attiecības nebūs konstatējamas, jo tiks padarītas atkarīgas tikai no darba devēja godprātības.

Tā kā VDI pamatoti atzina darba tiesisko attiecību pastāvēšanu, pamatota ir nelaimes gadījuma izmeklēšana, ko iestāde ir veikusi, pieņemot Lēmumu un konstatējot, ka notikušais ir darba vides faktoru ietekmes rezultāts.

[8] Konkrētajā lietā nav strīda par to, ka nelaimes gadījums ar cietušo ir ar letālām sekām. Valsts policijas ekspertīzes atzinums tieši norāda, ka nāve varēja iestāties miesas bojājumu rezultātā, kas varēja rasties cietu, trulu priekšmetu (virsmu) iedarbības rezultātā 2019.gada 28.oktobrī, krītot ar krūšu kurvja kreiso pusi un galvu pa priekšu no liela augstuma *(lietas 63.-67.lapa)*. Minētais sakrīt ar notikuma vietā bijušo un paskaidrojumus sniegušo personu sniegtajām ziņām, ka nav izturējis kāpņu posms *(sk. arī foto fiksāciju, lietas 55.-61.lapa),* kā rezultātā cietušais kritis no augstuma un traumas gūtas cietu priekšmetu (virsmas) iedarbības rezultātā jeb no sitiena pret to.

Tādējādi ir konstatējams priekšnoteikumu kopums, lai konkrētajos apstākļos identificētu notikušo kā nelaimes gadījumu Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumu Nr.950 "Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība" (turpmāk arī – Noteikumi Nr.950) 2.punkta izpratnē, kas noteic, ka "nelaimes gadījums šo noteikumu izpratnē ir darba vietā vienas darba dienas vai maiņas laikā noticis ārkārtējs notikums, pēc kura personai radušies veselības traucējumi vai pastāv veselības traucējumu iestāšanās varbūtība (inficēšanās risks), vai iestājusies iesaistītās personas nāve". Negadījums ar cietušo notika darba dienā, darba laikā (ap plkst.10.00), darba vietā (objektā Kaucmindes pils).

Pārbaudot atbildētājas piemērotās materiālo un procesuālo tiesību normas, tiesa atzīst par ievērotu kārtību, kādā izmeklējami šādi nelaimes gadījumi. Tā kā nelaimes gadījuma rezultātā iestājās cietušā nāve, tad saskaņā ar Noteikumu Nr.950 25.punkta 25.4.apakšpunktu nelaimes gadījuma izmeklēšana un Akta sastādīšana ir VDI kompetencē. Kā redzams no lietā esošajiem pierādījumiem, tad atbildētāja saskaņā ar Noteikumu Nr.950 30.punktu ir veikusi nepieciešamo ziņu iegūšanu patiesības noskaidrošanai. VDI arī kā augstāka iestāde ir izvērtējusi visus lietas apstākļus, ieguvusi informāciju un kompetences robežās pieņēmusi Lēmumu.

Tiesa nekonstatē pamatu pieteicējas iebildumiem, ka tās viedoklis un paskaidrojumi nav uzklausīti, jo, vērtējot šos iebildumus, tie pamatā ir saistāmi ar to, ka VDI nav devusi priekšroku pieteicējas redzējumam uz notikušā apstākļiem, nevis vispār nav vērtējusi. Procesuālais pārkāpums par pieteicējas tiesību neievērošanu nav konstatējams.

[9] Noteikumu Nr.950 34.punkts noteic, ka, "pamatojoties uz izmeklēšanas rezultātiem, aktā norāda, vai nelaimes gadījums ir vai nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts".

Tātad šāda lēmuma pieņemšana atbildētājam ir obligāta jebkurā gadījumā, izšķiroties, vai nelaimes gadījums ir darba vides faktoru iedarbības rezultāts vai nav, un šo izšķiršanos pamatojot ar iegūtiem pierādījumiem.

Minētais secinājums atbilst administratīvo tiesu judikatūrai. Augstākā tiesa 2018.gada 25.aprīļa spriedumā lietā Nr.SKA0459/2018 ir norādījusi, ka "akts par nelaimes gadījumu darbā ir uzskatāms par konstatējošu administratīvo aktu, kura mērķis ir konstatēt, vai nelaimes gadījums ir vai nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts (*Augstākās tiesas 2017.gada 28.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-161/2017 ECLI:LV:AT:2017:1228:A420412412.2.S 8.punkts, 2018.gada 22.marta sprieduma lietā Nr. SKA-274/2018 ECLI:LV:AT:2018:0322:A420309714.2.S 6.punkts*). Tas, ka akta pamatojumā (7.punktā) ir paredzēta iespēja norādīt izmeklēšanā atklātu darba aizsardzības prasību pārkāpumu, kas bijis tiešs cēlonis nelaimes gadījumam, norādot arī par pārkāpumu atbildīgās personas, nemaina akta mērķi. Akta mērķis nav vērtēt darba devēja vai darbinieka pieļautos darba aizsardzības pārkāpumus un noteikt vainas pakāpi, aktā netiek paredzēta jebkāda atbildība par nelaimes gadījumu darbā. Citiem vārdiem sakot, vienīgās tiesiskās sekas, kuras rada akts, ir konstatējums par to, vai nelaimes gadījums ir bijis darba vides faktoru iedarbības rezultāts" *(skat. minētā nolēmuma 8.punktu)*.

Tādējādi tiesai jāpārbauda, vai pamatots ir VDI secinājums, ka nelaimes gadījums ar cietušo ir bijis darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

[10] Pieteicēja uzskata, ka nelaimes gadījums nav atzīstams par tādu, kas noticis darba vides faktoru iedarbības rezultātā, pamatā balstoties uz to, ka cietušais nav pieteicējas darbinieks, atradies tur nezināmu iemeslu vadīts un bijis alkoholisko dzērienu ietekmē, sakarā ar ko Darba aizsardzības likuma, Ministru kabineta 2014.gada 18.marta noteikumu Nr.143 „Darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā", Ministru kabineta 2010.gada 10.augusta noteikumu Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos" un Ministru kabineta 2007.gada 2.oktobra noteikumu Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība" normas nav piemērojamas.

Vispirms norādāms, ka jau 2019.gada 31.oktobrī pieteicējas valdes loceklis VDI ir paskaidrojis, ka pieteicēja nenodarbināja cietušo un objekts nav būvobjekts, jo darbi tika veikti, organizējot teritorijas un ēkas attīrīšanas darbus no būvgružiem. To darīja divi darbinieki, kuriem tika dots uzdevums, kā arī tie pilnībā tika mutiski instruēti. Sastatnes objektā nav nepieciešamas, bet drošības ķiveres, sejas aizsargi un cimdi ir nodrošināti. Tie izsniegti maija mēnesī, nodrošināti arī nepieciešamie instrumenti. Pieteicēja nav pieņēmusi darbā darba aizsardzības speciālistu, visi nepieciešamie jautājumi ir izrunāti mutvārdos visiem kopā. Visu risku izvērtēšana ir veikta, un neviens darbs netiek uzsākts ,ja netiek pārrunāts. Darba tiesiskās attiecības pieteicējai ir tikai ar /pers. C/ un /pers. D/. Cietušais nevienā brīdī nav bijis pieņemts kā darbinieks, kas saistīts ar šīs personas problēmām ar alkoholu un uzvedību. Attiecībā uz obligāto veselības pārbaudi norādīts, ka /pers. C/ un /pers. D/ ir apliecinājuši, ka viņu veselības stāvoklis atbilst darbu izpildei, bet cietušais nav darba attiecībās. Pieteicēja regulāri, katru nedēļu objektā izvieto zīmes un norobežojuma lentas, taču tās regulāri norauj vai nozog. Pieteicēja būvkomersantu reģistrā nav reģistrēta, jo neveic būvdarbus *(lietas 52.-54.lapa).*

Ievērojot, ka tiesa atzina par pareizu VDI secinājumu par nodarbinātību, attiecīgi uz pieteicēju ir attiecināmas darba aizsardzības prasības. Arī par to, vai objektā veikti būvdarbi, priekšroka dodama Bauskas novada būvvaldes 2019.gada 26.novembra vēstulei *(lietas 62.lapa),* kas apstiprina, ka sijas nomaiņa ir iejaukšanās ēkas nesošajās konstrukcijās, kam ir nepieciešama saskaņota būvniecības dokumentācija, jo tie ir būvdarbi. Tas, ka pieteicēja šīs būvniecības prasības nav izpildījusi, nav pamats izdarīt secinājumu par to, kā prasības darbiem šādos objektos pieteicējai nebija saistošas. Līdz ar to VDI piemērotās tiesību normas ir pamatotas un pareizas.

Tāpat pieteicēja uzskata, ka nav pievērsta pienācīga uzmanība, ka cietušais ir bijis alkoholisko dzērienu ietekmē.

Noteikumu Nr.950 35.punkta saturs noteic gadījumus, kuri jau tiesiskā regulējuma līmenī tiek izslēgti kā tādi, kuru notikums nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts, proti, "aktā norāda, ka nelaimes gadījums nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts, ja izmeklēšanā noskaidrots, ka: 35.1. nelaimes gadījums, pēc kura ir iestājies darbspēju zaudējums vai nāve, ir tiešā cēloņsakarībā ar to, ka cietušais lietojis alkoholiskās, narkotiskās, toksiskās, psihotropās vai citas kaitīgas vielas vai to produktus, un nelaimes gadījumu nav izraisījusi minēto vielu izmantošana darbā vai attiecīgo vielu neatbilstoša glabāšana vai pārvietošana [..]".

Tātad, ja tiek konstatēti Noteikumu Nr.950 35.punkta 35.1.apakšpunkta apstākļi, tad nelaimes gadījums darbā nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

Izvērtējot minēto tiesību normu, ir secināms, ka obligāts priekšnoteikums tās piemērošanai ir tiešas cēloņsakarības konstatēšana starp nelaimes gadījumu un alkoholisko dzērienu lietošanu, proti, atrašanās alkoholisko dzērienu ietekmē vien nav pietiekama, lai būtu pamats atzīt šo apstākli par iemeslu, ka nelaimes gadījums nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts, ir jākonstatē arī tieša cēloņsakarība.

Izvērtējot lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, tiesas ieskatā šī tiešā cēloņsakarība nav pierādīta. Lai arī nav strīda, ka cietušais bija alkoholisko dzērienu ietekmē *(lietas 67.lapa)*, nelaimes gadījums notika, jo lūza kāpņu posms *(lietas 132.lapa)* un darba drošības prasību neievērošanas dēļ, nevis tamdēļ, ka cietušais būtu neadekvāti rīkojies alkohola intoksikācijas dēļ. Vēl jo vairāk, neviena no personām savos paskaidrojumus uz minēto nenorāda.

Par pieteicējas norādi, ka tā citā gadījumā ir atbrīvojusies no darbinieka, kurš ir lietojis alkoholiskos dzērienus, un tai ir stingra attieksme pret alkoholisko dzērienu lietošanu darba attiecībās, secināms, ka tā ir saprotama, taču nevar mainīt notikušā apstākļus, jo cietušais tajā dienā atradās darba vietā un tika pielaists pie darba izpildes, un uz kāpnēm atradās, lai palīdzētu sienā ievietot siju, nevis intereses vai cita iemesla pēc.

Turklāt, ja vērtē citu pieteicējas darbinieku paskaidrojumus par drošības prasību ievērošanu un pieteicējas kā darba pienākumu izpildi darba aizsardzībā, tiesas ieskatā atbildētāja tomēr pamatoti tiem dod priekšroku, jo personu paskaidrojumi nav vienkārši noliegums vai apstiprinājuma formā (jā/nē), bet satur skaidrojumu, kas arī apliecina, ka personas atstāsta reālo situāciju.

Tā /pers. C/ paskaidrojis, ka ķiveres tika izsniegtas /pers. C/, cietušajam un /pers. D/, bet uz objektu atvestas maijā. Notikuma dienā neviens nav lietojis aizsargķiveres, cimdus, respiratorus. Pirms darba uzsākšanas, maiņā, /pers. N/ veicis mutisku instruktāžu, pastāstot, ka nedrīkst "līst, kur nevajag". Instrukcijas lasīt nedeva, par darba drošību parakstīties nedeva. Darba samaksu veica uz bankas norēķinu kontu. Darba uzdevumus deva telefoniski, tad /pers. C/ tos nodevis tālāk cietušajam un /pers. D/ *(lietas 50.-51.lapa)*. Savukārt /pers. D/ norādījis, ka /pers. N/ mutiski stāstīja par darba drošību, nekādas rakstveida instrukcijas lasīt nedeva, žurnālos neparakstījos. Darba vides risku izvērtējumu nav redzējis. Algu maksā kontā. Darba uzdevumus dod /pers. N/, dažreiz /pers. C/. Darbus dalīja paši. Nevienam nebija ķiveres, drošības jostas *(lietas 48.-49.lapa)*.

Minētais faktiski apstiprinās, jo pieteicēja nav sniegusi pierādījumu par darba aizsardzības prasību nodrošināšanu saviem darbiniekiem, kaut tā tikusi aicināta to darīt. VDI darbinieki vairakkārt fiksējuši šos faktus, sastādot aktus *(lietas 107.-110.lapa, 112.-117.lapa),* kur norādīta prasību neizpilde arī darba drošības un aizsardzības jomā *(lietas 110., 112.lapa)*. Līdz ar to VDI pamatoti ir konstatējis pārkāpumus, ko norāda Aktā, proti, darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā, ko noteic Ministru kabineta 2014.gada 18.marta noteikumu Nr.143 "Darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā" 6.punkts, jo cietušajam nebija ne individuālo, no kolektīvo aizsardzības līdzekļu, kas ierobežotu krišanu vai to apturētu, kā arī tādi nebija noteikti, kā paredz minēto noteikumu 7.punkta 7.1. un 7.4.apakšpunkti, jo arī citi darbinieki norāda, ka vispār bijuši tikai cimdi un ķiveres, turklāt cietušajam – savi darba cimdi. Ievērojot, ka tiek veikti būvdarbi, piekļūšana vietai, lai veiktu sijas ievietošanu, nebija pieļaujama bez aizsardzības prasību ievērošanas, ko noteic Ministru kabineta 2003.gada 25.februāra noteikumu Nr.92 "Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus" 29.2.punkts, kamēr cietušais atradās uz kāpnēm bez jebkāda nodrošinājuma.

Tāpat pieteicēja nav nodrošinājusi apmācību un instruktāžu, jo par tādu nevar uzskatīt savstarpējas sarunas vai pamācības, lai "nelien, kur nevajag", un rezultātā pārkāptas Ministru kabineta 2014.gada 18.marta noteikumu Nr.143 "Darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā" 11.punkta prasības, kas turklāt ir darba devēja (pieteicējas) pienākums saskaņā ar Darba aizsardzības likuma 14.panta pirmo daļu. Turklāt ne tikai nav notikusi apmācība, bet arī nav izstrādātas darba aizsardzības instrukcijas, ko noteic Ministru kabineta 2010.gada 10.augusta noteikumu Nr.749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos" 10., 15.punkts, jo pierādījumus minētajam pieteicēja nav sniegusi. Tā kā tiem ir jābūt rakstveidā, tad pieļaujams tikai šāds pierādīšanas līdzeklis, taču minēto dokumentu nav.

Lietā arī nav pierādījumu, kas atspēkotu VDI secinājumu, ka pieteicēja ir pārkāpusi Darba aizsardzības likuma 5.panta otro daļu, jo darba aizsardzības sistēma tai nav izveidota, kā arī nav norīkots darba aizsardzības speciālists, kā noteic Darba aizsardzības likuma 9.panta pirmā daļa.

Tāpat kā būtiska ir darba vides riska faktoru neizvērtēšana un darba aizsardzības pasākuma plāna neizstrāde, ko paredz Ministru kabineta 2007.gada 2.oktobra noteikumu Nr.660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība" 14.punkta 14.1. apakšpunkts, nav noteiktas darba vietas un attiecīgie riski, kur nepieciešami aizsardzības pasākumi novēršanai vai mazināšanai, neizpildot minēto noteikumu 33.punkta 33.1 un 33.2.apakšpunktu prasības. Arī šiem dokumentiem ir jābūt noformētiem rakstveidā, ievērojot tiesību normu prasības par to formu un saturu, taču šādus pierādījumus pieteicēja nav iesniegusi.

Attiecībā uz darbinieku obligāto veselības pārbaudi norādāms, ka tiesību normas neatzīst par pietiekamu šīs prasības izpildē to, ka pieteicēja pajautā darbiniekam, vai viņš ir vesels un var veikt darbu, kā tā paskaidrojusi VDI.

Apkopojot VDI Lēmumā ietvertos argumentus un paustos secinājumus, tiesa atzīst Lēmumu par tiesisku un pamatotu, VDI konstatējot darba attiecības starp pieteicēju un cietušo, kā arī norādot, ka nelaimes gadījums ar cietušo ir darba vides faktoru ietekmes rezultāts.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 253.pantu, 289.-291.pantu, tiesa

**nosprieda**

**noraidīt** SIA „Kaucmindes pils" pieteikumu par Valsts darba inspekcijas 2020.gada 30.aprīļa lēmuma Nr.2020-05-05/98 „par akta Nr.1200052020 par nelaimes gadījumu darbā apstrīdēšanu" atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese E.Apīne